

РЕСПУБЛІКА ІНГУШЕТІЯ. ПОЛІТИЧНІ КОНТЕКСТИ

станом на жовтень 2025 року

Айшат Даурбекова. Депортація інгушів та чеченців

Демографічна ситуація та соціоекономічний статус регіону

Інгушетія традиційно належить до суб'єктів рф із найбільшим природнім [приростом](#) населення. За останню чверть століття чисельність населення республіки [збільшилася](#) майже на 200 тисяч, становлячи на початок 2025-го року 534 тисячі осіб. Інгушетія є найменшим регіоном рф за площею, при цьому [щільність](#) населення – одна з найбільших по країні.

Однак, офіційні статистичні дані щодо чисельності населення Республіки Інгушетія, як і загалом Північно-Кавказького федерального округу, неодноразово ставали предметом дискусій. У 2021-му році демограф Алексєй Ракша зазначив, що влада свідомо [завищує](#) показники чисельності населення з метою отримання більших обсягів федеральних дотацій.

«Саме в Інгушетії спостерігається найбільше завищення загальної чисельності населення та найбільший недооблік тих, хто вибув. Республіка щороку демонструє нібито міграційний приріст у дві-три тисячі осіб, хоча насправді, я переконаний, відбувається зворотне – люди виїжджають, як і з інших працenaдлишкових республік Східного Кавказу. За десять років таким чином «накопичилося» вже 50, а може й 100 тисяч фіктивного міграційного приросту» ([Алексєй Ракша](#), 2021)

Подібної позиції дотримується і дослідниця Наталья Зубаревич. Вона зазначає, що офіційна статистика нерідко виявляється викривленою через [подвійний облік](#): мешканці, які фактично проживають у міських центрах, залишаються зареєстрованими у сільській місцевості, що штучно збільшує загальну чисельність. Ще одним чинником можливого завищення показників є прагнення регіональної влади підтримувати чисельність населення на рівні, достатньому для збереження статусу суб'єкта федерації, адже низька заселеність може поставити його під сумнів.

Інгушетія є одним з наймолодших регіонів росії: [середній вік](#) населення дорівнює 30 років. Майже [третина](#) жителів перебуває у віці від 15-ти до 34-х років. Така демографічна [специфіка](#) зумовлена високими рівнями народжуваності у минулі десятиліття, що зберігалися значно вище середньоросійських показників, а також традиційною багатодітністю інгушських родин. Це створює певний «демографічний резерв» для майбутнього відтворення, але водночас посилює проблему працевлаштування, що стає фактором міграційних відтоків.

Міграційні процеси в Інгушетії мають виразну міжрегіональну спрямованість і характеризуються мінімальною участю міжнародних потоків. Згідно з останніми публічними даними, протягом січня-жовтня 2023-го року до республіки прибуло близько [6.7 тисяч](#) осіб, з яких понад 60% становили переселенці з інших регіонів рф, тоді як частка міжнародних мігрантів не перевищувала 6%.

Історично склалося так, що Іnguшетія має одну з найбільших у Північному Кавказі спільнот вимушених переселенців. За офіційними даними, у республіці проживає близько 165 тисяч осіб, переважно з Чечні та Північної Осетії. Чеченські біженці з часів Першої чеченської війни десятиліттями мешкали у наметових таборах Карабулакського району, зазнаючи соціальної [маргіналізації](#). Переселенці неодноразово вдавалися до [голодовок](#), вимагаючи від влади належних умов проживання, доступу до житла та соціальних гарантій. Хоча табори з часом були ліквідовані, напруга зберігається й донині: у 2024-му році міністерство внутрішніх справ Іnguшетії незаконно [позбавило](#) одного з переселенців статусу, що знову викликало суспільний резонанс та звернення до Путіна.

**Чеченські біженці роками проживали
у наметових таборах в Іnguшетії
(фото [BBC](#))**

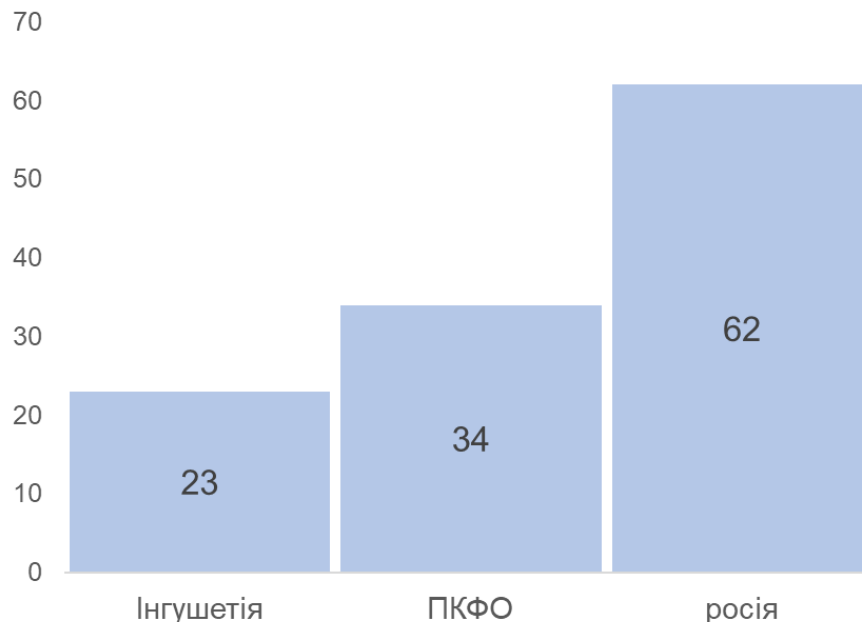
Крім того, в Іnguшетії проживають тисячі внутрішньо переміщених осіб, які втратили домівки внаслідок осетино-інгуського збройного конфлікту 1992-го року. Протягом десятиліть інгуші змушені були жити у [таборах для біженців](#) у вкрай скрутних умовах, не маючи можливості повернутися до Приміського району, переданого на користь Північної Осетії. Відчуття глибокої несправедливості посилювалося тим, що держава активно надавала допомогу жертвам війни у Південній Осетії, тоді як проблема інгуських переселенців залишалася невирішеною. У 2011-му році влада [ухвалила](#) рішення про ліквідацію 29-ти таборів внутрішніх переселенців без надання постійного житла для інгуських родин, що спричинило гостру критику Amnesty International та російських правозахисників.

У 2023-2024 роках Іnguшетія прийняла кілька груп біженців із Палестини: у грудні 2023-го до республіки прибули перші 55 осіб, серед яких 34 дитини, а вже у січні 2024-го – ще 32 переселенці, з них 23 дитини. Загалом у регіоні на початок 2024-го року перебувало близько 130 палестинців, розміщених у готелях та спеціально підготовлених об'єктах, причому влада [заявляла](#) про готовність прийняти до 200 осіб із сектора Гази та працевлаштувати їх.

За підсумками 2024-го року Іnguшетія залишається лідером серед суб'єктів рф за рівнем [безробіття](#) – незайнятими є понад чверть жителів. 27% населення республіки перебуває за межею бідності. Іnguшетія замикає рейтинг регіонів росії за [рівнем](#)

[доходів](#) населення: у першому півріччі 2025-го середній [дохід](#) на одну особу становив 23 тисячі рублів (для порівняння, в середньому по Північно-Кавказькому федеральному [округу](#) – 34 тисячі, по [росії](#) – 62,5 тисячі рублів).

**Середній дохід на одну особу у першому півріччі 2025-го року
(тисяч рублів)**

Відсутність промислово-виробничої бази, брак інвестицій та неефективне управління не дозволили створити нові робочі місця в регіоні. Найбільший промисловий об'єкт останніх десятиліть (мукомельний [комбінат](#) на 1500 робочих місць) був збудований ще у 2013-му році, тоді як інші спроби розвитку бізнесу здебільшого завершувалися невдачею. У результаті Інгушетія залишається в числі найбільш дотаційних регіонів (приблизно 83% республіканського бюджету формується за рахунок [федеральних трансфертів](#)), і навіть із урахуванням федеральної підтримки бюджет регіону формується з дефіцитом (376 мільйонів рублів у 2025 році).

Соціально-економічні проблеми посилюються надлишком молодих кадрів за відсутності відповідних робочих місць. Значна частина населення змушена вдаватися до [тіньових практик](#), включно з фіктивними соціальними виплатами, що перетворює допомогу з боку центру на механізм утримання регіону в залежності. Економісти відзначають, що москва контролює ключові природні ресурси Інгушетії (нафту, газ, корисні копалини), не допускаючи їх масштабної розробки на користь республіки. Це позбавляє регіон власних джерел розвитку, формуючи стійку модель бідності й залежності від федеральних дотацій.

Республіка Інгушетія традиційно вважається «найменш російським» регіоном федерації. За даними перепису населення 2021-го року, частка етнічних росіян тут становить лише близько 0,6%, що є найнижчим показником серед усіх суб'єктів рф. Абсолютну більшість мешканців складають інгуші (93% населення), а решту – переважно чеченці (2,4%), турки, азербайджанці, осетини та представники інших народів Північного Кавказу. Чеченці в Інгушетії мають відносно компактний ареал

проживання: вони зосереджені переважно в місті Назрань, а також у Сунженському та Малгобекському районах.

Етнографічна мапа Республіки Інгусетія

Резюмуючи, Інгусетія постає як регіон контрастів: високий природний приріст і молода структура населення поєднуються з хронічним безробіттям, низькими доходами та залежністю від дотаційного фінансування. Ситуацію ускладнює наявність великої кількості переселенців, обмежені можливості реалізації трудового потенціалу та поширені неформальні економічні практики. При цьому етнічна картина республіки залишається майже монолітною, з абсолютною перевагою титульної нації.

Осетино-інгуський конфлікт: 1924–1992 роки

Витоки осетино-інгуського конфлікту сягають 1924-го року, коли місто Владикавказ одночасно виконувало функції адміністративного [центру](#) як Осетинської, так і Інгуської автономних областей. Адміністративні установи двох регіонів розташовувалися на різних берегах річки Терек, що вже тоді створювало підґрунтя для суперечок щодо юрисдикції над містом. У 1928-му році було ухвалене рішення передати Владикавказ до складу Північної Осетії, однак через протестні настрої серед інгуського населення його реалізацію відклали. Остаточна передача, яка на той

час супроводжувалася перейменуванням міста на Орджонікідзе, відбулася у 1933-му році. Вже наступного року Інгуська автономія була об'єднана з Чечнею, утворивши Чечено-Інгуську автономну область, яка у 1936-му отримала статус Чечено-Інгуської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки (АРСР).

Під час Другої світової війни на території Чечено-Інгуської АРСР сформувалися антирадянські збройні угруповання загальною чисельністю близько 3-х тисяч осіб при загальній чисельності населення понад 400 тисяч. Радянська влада інтерпретувала їхню діяльність як таку, що не могла б існувати без підтримки місцевого населення, та звинувачувала чеченців і інгушів у масових випадках дезертирства. У 1943-му році керівництво СРСР розробило спеціальну операцію під кодовою назвою «Сочевиця», яка передбачала депортацію обох народів до Казахстану та Середньої Азії. У результаті примусової акції було виселено близько 650 тисяч осіб. Чечено-Інгуську АРСР було ліквідовано, а її територію розподілено між сусідніми адміністративними одиницями – Північно-Осетинською та Дагестанською автономними республіками, Грузинською РСР і Грозненською областю.

***Інгуське подружжя у вигнанні в Казахстані
біля тіла померлої доньки, 1944
(фото Wikimedia Commons)***

У 1956-му році чеченці та інгуші були офіційно реабілітовані й отримали дозвіл на повернення до місць свого традиційного проживання. Чечено-Інгуську АРСР відновили, однак ключові території, що мали особливе значення для інгуського етносу, повернуті не були. Зокрема, Приміський район залишився у складі Північної Осетії, попри те, що саме він вважався історичним ядром інгуського ареалу: тут розташовувалося село Ангушт, від якого походить назва «Інгушетія». Крім того, інгуші втратили Моздокський коридор – стратегічно важливу територію, яка забезпечувала транспортне й територіальне сполучення з Кабардино-Балкарією.

Попри формальну реабілітацію та дозвіл на повернення, інгушам фактично забороняли заселяти Приміський район та місто Орджонікідзе: їм не дозволялося купувати нерухомість чи орендувати житло на цих територіях. У 1957-му році інгуська [делегатія](#) вирушила до Москви, намагаючись аргументувати історичні права народу на Приміський район та висловлюючи небажання жити під юрисдикцією Осетії. Але ініціатива не принесла результатів, і ситуація залишалася незмінною до початку 1970-х. У 1972-му інгуські активісти звернулися до радянського керівництва з [відкритим листом](#) «Про долю інгуського народу», в якому вимагали повернення району до складу Інгусетії. Втім, це звернення знову було проігнороване.

У 1973-му інгуська інтелігенція [відкрито виступила](#) в Грозному з вимогою повернення Приміського району. Акція спричинила певні [поступки](#) з боку влади: були зняті обмеження на поселення інгушів у регіоні, у школах запровадили викладання інгуської мови, а представники народу вперше за тривалий час отримали депутатські мандати у раді Приміського району. Однак уже на початку 1980-х ситуація знову загострилася. У 1981-му році в Орджонікідзе конфлікт між інгушем та осетином завершився вбивством останнього, що стало приводом до масових заворушень. У відповідь влада запровадила нові обмеження на прописку інгушів у Приміському районі. Протягом 1980-х років напруженість між інгушами й осетинами не зникала, періодично переростаючи у [сучічки](#), які нерідко мали смертельні наслідки.

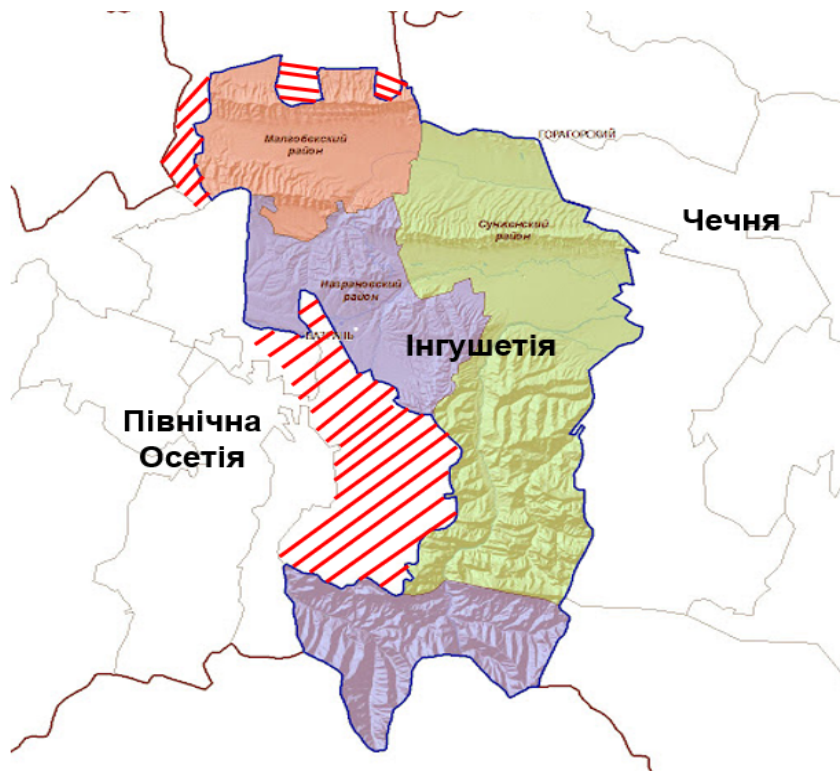
У 1990-му році інгуська сторона знову звернулася до центральної влади з вимогою повернути Приміський район. Невдовзі в газеті «Правда» була опублікована стаття, де стверджувалося, що інгуші заселяли цю територію лише протягом 22-х років і нібито отримали її незаконно за сприяння більшовиків. Це викликало масовий протестний мітинг у Назрані. Згодом радянське керівництво офіційно визнало вимоги інгушів історично обґрунтованими, однак така позиція спровокувала масштабні антиінгуські виступи у Північній Осетії, що зібрали близько 100 тисяч учасників.

Роком пізніше на території Північної Осетії було вбито двох співробітників поліції. Їхні похорони переросли у масові антиінгуські виступи, що ще більше загострило міжетнічну напруженість. Згодом у селі Тарське Приміського району було вбито ще двох осетинських правоохоронців. Оскільки серед підозрюваних переважно фігурували інгуші, це викликало сильне обурення серед місцевих жителів та додатково ускладнило ситуацію в інгуській громаді Тарського.

У листопаді 1991-му серед інгуського населення було проведено [референдум](#) щодо створення власної республіки з поверненням втрачених територій та визначенням столиці у Владикавказі. За цю ініціативу висловилися 92% учасників голосування. Після розпаду СРСР Чечня проголосила незалежність, тоді як Інгусетія залишилася у складі Росії, оскільки відокремлення фактично означало б остаточну втрату Приміського району. У 1992-му році ситуація загострилася після інциденту з осетинським бронетранспортером, який задавив інгуську школярку, а також подальших убивств кількох інгушів. Перестрілка між осетинською поліцією та місцевими інгушами стала безпосереднім приводом до втручання Кремля, який ухвалив рішення про адміністративне розмежування двох республік, закріпивши Приміський район за Інгусетією.

Перед офіційним розмежуванням територій інгуської формування розмістили у Приміському районі власні загони, що суперечило чинному законодавству рф. Північна Осетія у відповідь висунула вимогу їхнього роззброєння та зняття блокад із доріг, погрожуючи проведенням силової операції. Водночас інгуська сторона вимагала виведення російських військ із території республіки. Наприкінці жовтня 1992-го року бойові сутички між осетинськими та інгуськими збройними підрозділами переросли у відкритий [конфлікт](#). 1 листопада президент рф Борис Єльцин підписав наказ про введення федеральних військ для силового врегулювання ситуації. Внаслідок операції Владикавказ і Приміський район були остаточно закріплені за Північною Осетією, а інгуське населення практично повністю змушене було залишити ці території.

***Території, відчужені від Інгушетії
на користь Північної Осетії у 1992-му
(заштриховані)***

Збройний конфлікт 1992-го року спричинив загибель понад 600 осіб і майже повне знищення інгуських населених пунктів Приміського району: було спалено або зруйновано 13 із 15 сіл. На цих територіях з'явилися [братські поховання](#) неідентифікованих жертв. У наступні роки неодноразово робилися спроби врегулювати ситуацію. У 2006-му був ухвалений план повернення вимушено переміщених осіб, однак він викликав заперечення серед місцевих депутатів і фактично не реалізувався у повному обсязі. Тоді десятки тисяч інгушів продовжували залишатися біженцями, мешкаючи у важких умовах у тимчасових таборах. Хоча влада Північної Осетії декларувала готовність прийняти переселенців, процес

ускладнювався проблемами з документами, територіальними обмеженнями та тривалим будівництвом спеціального селища Нове.

Напруженість між двома республіками залишалася високою, що супроводжувалося зростанням злочинності та терактів у регіоні. На початку 2010-х років приблизно 25 тисяч із 30 тисяч внутрішньо переміщених інгушів змогли повернутися до Приміського району. Сьогодні тут інгуське та осетинське населення проживають поруч, проте відносини періодично загострюються. Тисячі інгушів, які так і не повернулися, й досі перебувають у статусі вимушених переселенців.

Інгушетія та Чечня: історія відносин

Інгуші та чеченці є спорідненими народами, яких об'єднує приналежність до вайнаської групи, спільна етнімія «вайнахи» («наші люди»), близькі за структурою та високим ступенем взаєморозуміння мови наської групи, а також подібні культурні традиції, звичаї та соціальні інститути, зокрема система родових кланів – *тейпів*. Обидва народи сповідують іслам сунітського напрямку і мають спільний історичний досвід, включаючи депортацію 1944-го року, що закарбувалася у колективній пам'яті як одна з найтрагічніших подій XX століття.

Водночас низка відмінностей визначає самобутність двох етносів і пояснює різницю у їхніх сучасних траєкторіях розвитку. В Інгушетії іслам був прийнятий пізніше, ніж у Чечні, що зумовило збереження численних доісламських елементів у культурі та топоніміці, а також більш традиціоналістський характер суспільства. Інгуші з великою увагою ставляться до родової пам'яті, зокрема кожен має знати походження свого роду до десяти поколінь та місцезнаходження родової башти. Відмінності простежуються і в соціально-політичних моделях: Чечня характеризується жорсткою централізованою вертикаллю влади під керівництвом Рамзана Кадірова, тоді як в Інгушетії значний вплив зберігають тейпові структури, що обмежує повну централізацію. У політичній площині Інгушетія з XVIII століття традиційно підкреслювала свою лояльність до росії, тоді як Чечня після розпаду СРСР зробила ставку на незалежність, що призвело до відмінних моделей взаємодії з федеральною владою.

Чечено-Інгуський конфлікт у 2018-2019 роках

У радянський період Інгушетія та Чечня існували в межах єдиної автономної республіки, однак після розпаду СРСР їхні політичні траєкторії розійшлися: Чечня проголосила незалежність, тоді як Інгушетія вирішила залишитися у складі російської федерації, сподіваючись у такий спосіб зберегти контроль над Приміським районом, який, утім, був втрачений унаслідок осетино-інгуського конфлікту. Упродовж тривалого часу кордон між республіками залишався радше формальним: його розмежування було погоджене ще в 1991-му році між керівництвом Інгушетії та урядом Чеченської Республіки Ічкерія на чолі з Джохаром Дудаєвим. Однак нинішня

чеченська влада під керівництвом Рамзана Кадірова не визнає ні легітимності уряду Дудаєва, ні домовленостей, досягнутих у той період.

У 2012-му Кадіров уперше публічно заявив про намір винести на федеральний рівень питання встановлення офіційного адміністративного кордону між Чечнею та Інгусетією. Основним предметом суперечки став Сунженський район, який адміністративно належить Інгусетії й водночас має ключове значення для її історичної та культурної ідентичності. Саме тут розташований заповідник з архітектурним ансамблем середньовічних башт Ерзі – об'єкт, що має визначальну вагу як для колективної пам'яті інгушів, так і для наукового дискурсу в республіці.

***Середньовічні родові башти заповіднику Ерзі.
Кожен інгуш має знати, яка башта належить його тейпу (роду)***

«Усім відомо, що Сунженський район є частиною Чечні. Ми, як і раніше, цінуємо дружбу і братні відносини з інгузьким народом, але змушені зайнятися чітким визначенням лінії адміністративного кордону між республіками. Це зміцнить добросусідство та унеможливить будь-кому рухати лінію кордону»

Рамзан Кадіров, 2012-й рік

У серпні 2018-го року жителі одного з населених пунктів Сунженського району зафіксували початок будівництва дороги, що вела з території Чеченської Республіки через річку Фортанга. На ділянці вже перебували [чеченські силові структури](#), які повідомили місцевих мешканців про намір облаштувати пропускний пункт. Цей факт викликав занепокоєння серед інгузької громадськості, у зв'язку з чим активісти

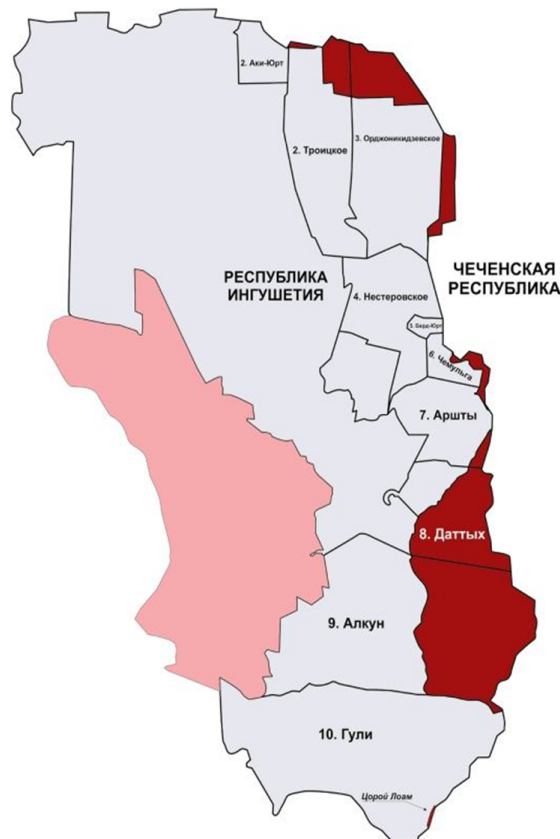
звернулися за офіційними роз'ясненнями до голови республіки Юнус-Бека Євкурова. У відповідь він публічно запевнив, що «жодного сантиметра інгуської землі не буде передано Чечні».

26 вересня 2018-го року лідери Інгушетії та Чечні підписали Угоду про встановлення адміністративного кордону між республіками, яка фактично означала передачу частини Сунженського району на користь Чеченської Республіки. Домовленості ґрунтувалися на відсиланні до меж 1934-го року, коли район певний час перебував у складі Чеченської автономної області. Водночас цей період був нетривалим (близько шести-восьми років у першій половині XX століття), тоді як упродовж решти часу територія стабільно належала Інгушетії.

Підписання угоди відбулося кулуарно та в обхід передбачених законодавством процедур: референдум серед місцевого населення не проводився, а сам текст документа був оприлюднений лише у жовтні 2018-го року, причому без картографічних додатків, які б чітко визначали межі переданих земель. Загальна площа відчуженої території становила близько двох тисяч гектарів, або приблизно 10% площі Інгушетії.

Після підписання угоди голова Інгушетії Юнус-Бек Євкуров звернувся до населення у відеозверненні, заявивши, що домовленості було укладено з урахуванням принципу «історичної справедливості», а жоден сантиметр інгуської землі не було передано Чечні – йшлося лише про юридичне оформлення кордону, який до того часу не мав чіткої фіксації. Така інтерпретація викликала різке несприйняття серед місцевого населення: вже на початку жовтня 2018-го року в Інгушетії розгорнулися багатотисячні мирні протести проти угоди. Протести тривали щоденно, набуваючи масового й організованого характеру. Перші три дні вони відбувалися у статусі несанкціонованих, однак згодом організатори отримали офіційний дозвіл, після чого в Магасі було облаштовано спеціальний майданчик для проведення мітингів. Виступи супроводжувалися дисциплінованими шеренгами учасників та колективними молитвами, що надавало акціям мирного й водночас символічно-духовного характеру. До протестувальників приєдналися перший і другий президенти Інгушетії – Руслан Аушев та Мурат Зязіков, чим продемонстрували солідарність із вимогами мітингувальників.

*Території, відчужені від Інгушетії
(**світло-рожевим** – Приміський район,
що відійшов Осетії у 1990-х;
червоним – території, передані
Чеченській Республіці у 2018-му)*

Федеральні ЗМІ ігнорували події в Магасі, замовчуючи їх у новинних випусках, тоді як на місцевому рівні протестувальники зіштовхнулися з масовим [відключенням мобільного інтернету](#). З метою донести інформацію до ширшої аудиторії група активістів вирушила до Москви, де спробувала провести пресконференцію на телеканалі «Дождь». Однак захід не привернув належної уваги: його відвідали лише кілька журналістів. Згодом оргкомітет протестів звернувся з відкритим листом до Володимира Путіна, але відповіді не надійшло. 14-го жовтня 2018 року відбулася [телефонна розмова](#) між Путіним і Юнус-Бек Євкуровим, під час якої президент РФ наголосив на неприпустимості застосування сили. Після цього було створено [робочу комісію](#) для контакту з представниками Адміністрації Президента.

Ситуація спричинила внутрішньополітичні наслідки: один із найавторитетніших інгуських тейпів (Нальгієви) під час мітингу публічно відмовилися від свого одноплемянника, депутата парламенту Руслана Нальгієва, звинувативши його у систематичному ігноруванні засідань та сприянні прискоренню передачі земель. 16-го жовтня в П'ятигорську відбулися [переговори](#) представників протестного руху з повноважним представником Північно-Кавказького федерального округу

Александром Матовніковим і керівником управління внутрішньої політики Адміністрації Президента рф Андреем Яріним. Кремлівські представники наголосили, що закон уже ухвалено, а результати голосування в парламенті переглянути неможливо; єдиним шляхом оскарження вони визнали звернення інгуської делегації до судових інстанцій.

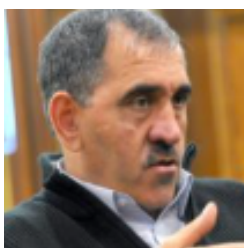

«Александр Матовніков закликав нас займатися не протестами, а корупцією. Ми здивовані хамським настроєм федеральної влади. Матовніков нам прямо сказав: який народ, такі й бояри. Сказав, що це наші інгуські депутати голосують так. Це все сумно. Виходить, що влада визнає порушення, але не переглядатиме підсумки голосування, а нам каже: ідіть до суду»

Муса Мальсагов, керівник оргкомітету мітингів у Магасі

Повернувшись із москви, інгуські активісти звернулися до Конституційного суду Інгушетії з вимогою перевірити законність угоди, укладеної між Юнус-Беком Євкуровим і Рамзаном Кадіровим. На цьому перша хвиля протестів завершилася. Водночас Володимир Путін підписав указ про передачу 100% акцій компанії «Чеченнафтахімпром», розширення діяльності якої прямо пов'язувалося з приєднанням земель Сунженського району. Рамзан Кадіров відзначив [орденом](#) міністра майнових і земельних відносин Чечні за «успішно проведену операцію» з відчуження територій, а в Інгушетії Кремль у відповідь на суспільне невдоволення відправив у відставку місцевого керівника МВС.

У подальшому Юнус-Бек Євкуров в [інтерв'ю](#) фактично визнав, що спершу мало місце силове захоплення частини території Інгушетії кадіровцями, а сам він був змушений підписати угоду під загрозою збройного конфлікту.

«Коли на кордоні склалася конфліктна ситуація, мені зателефонував повноважний представник у Північно-Кавказькому федеральному окрузі Александр Матовніков, побував тут і у Рамзана [Кадірова], сказав: зробіть так, щоб не було силового протистояння, обговоріть питання між собою»

Юнус-Бек Євкуров, тодішній голова Республіки Інгушетія

Заморожування кризи виявилось нетривалим: Рамзан Кадіров розпочав переслідування учасників протестів. Він особисто приїхав до селища, де проживав старійшина тейпу Нальгєєвих Мухажир Нальгєєв, попередньо відвідавши представників клану Белхароєвих і заручившись їхнім посередництвом. На зустрічі з Нальгєєвими Кадіров заявив, що ініціатива передачі землі належала самому Юнус-Беку Євкурову, тому інгуші не повинні висувати претензії до чеченської сторони.

Одного з організаторів протестів, Ахмєда Барахоєва, Кадіров викликав на засідання Шаріатського суду. Згодом кадірівці здійснили візит до колишнього міністра

внутрішніх справ Інгушетії та громадського активіста Ахмеда Погорова: озброєні чеченські силовики оточили його будинок і поводитися агресивно. Під час подібних дій Кадиров публічно вибачився перед інгуським народом і водночас наголосив, що настав час позбутися Юнус-Бека Євкурова.

Влада Інгушетії, користуючись паузою у масових протестах, розгорнула власну кампанію підтримки угоди про встановлення адміністративного кордону. Було організовано серію візитів до державних установ і вищих навчальних закладів, де чиновники поширювали тезу про те, що мітингувальники є провокаторами. Про наявність політичного тиску свідчили й окремі депутати Народних зборів Інгушетії, які повідомляли, що адміністрація Євкурова намагається змусити їх відкликати заяви до прокуратури та Слідчого комітету рф щодо фальсифікацій під час голосування за ратифікацію угоди з Чечнею.

Конституційний суд Інгушетії розглянув звернення активістів і визнав угоду про встановлення адміністративного кордону з Чечнею такою, що суперечить чинному законодавству республіки. Це рішення стало прецедентом, адже вперше судова інстанція відкрито підтримала позицію народу. Попри це, Євкуров продовжив чинити тиск на державні структури, намагаючись якнайшвидше закріпити нові кордони. Згодом він [звернувся](#) до Конституційного суду рф з проханням перевірити законність вердикту республіканського суду, що став на бік протестувальників.

У листопаді 2018-го року розпочалася перша хвиля репресій проти учасників протестів: стосовно 22-х осіб було відкрито адміністративні провадження. Це лише посилювало мобілізацію населення – інгуші організували нову акцію у форматі суботника, яка завершилася силовим втручанням поліції та масовими арештами учасників.

У грудні цього року Конституційний суд росії визнав угоду про встановлення кордону між Інгушетією та Чечнею такою, що відповідає Конституції рф, фактично скасувавши рішення Конституційного суду Інгушетії, який підтримав позицію протестувальників. Того ж місяця ключові представники протестного руху повідомили про блокування своїх акаунтів у соціальній мережі Instagram, що стало додатковим інструментом тиску.

На початку 2019-го активісти звернулися з листом до Путіна з вимогою повернути відторгнуті території та відправити Юнус-Бека Євкурова у відставку. Протести відновилися з новою силою й поступово трансформувалися у вимогу зміни керівництва республіки. У березні 2019-го року в Магасі відбувся найбільший мітинг, що зібрав близько 30-ти тисяч учасників. Він завершився жорстким розгоном, побиттями та арештами з боку силовиків. Надалі тих протестувальників, чії обличчя було зафіксовано на камерах, розшукували й вивозили у невідомому напрямку. Пізніше з'ясувалося, що затримані перебувають під слідством у Нальчику (Кабардино-Балкарія). Ця практика незаконних арештів і примусових перевезень дістала назву «Інгуська справа».

У червні 2019-го року Євкуров пішов у відставку, а новим головою Інгушетії став Махмуд-Алі Каліматов. Каліматов дотримувався обережної лінії, намагаючись

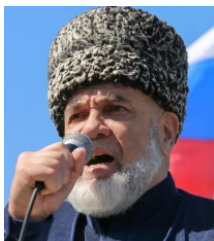
балансувати між вимогами федерального центру та стабілізацією внутрішньої ситуації, проте населення сприймало його здебільшого негативно.

«Інгуська справа»

Протягом 2019-го року було заарештовано активістку протестного руху Заріфу Саутієву разом із її сестрами, які брали участь в одиночних пікетах. Ім'я Саутієвої стало символом спротиву в Інгушетії. До кінця того ж року 30-35 інгушів опинилися за ґратами за участь у протестах проти угоди про адміністративний кордон, частину з них відправили відбувати покарання до Ставропольського краю.

Упродовж 2020-2022 років тривали судові процеси над учасниками так званої «інгуської справи». Влада застосувала тактику ізоляції: обвинувачених утримували у слідчих ізоляторах за межами республіки, а судові засідання проводилися в інших регіонах, що суттєво ускладнювало доступ адвокатів і родичів. Загалом було винесено [35 вироків](#), тоді як кримінальні справи стосовно трьох осіб (Ідриса Абадієва, Магомеда Бехова та Іслама Арапієва) були закриті. Організатори протестів, серед яких Ахмед Барахоєв, Муса Мальсагов і Малсаг Ужахов, отримали покарання у вигляді позбавлення волі строком від семи до дев'яти років. Інші учасники були засуджені до різних термінів (від кількох місяців до кількох років).

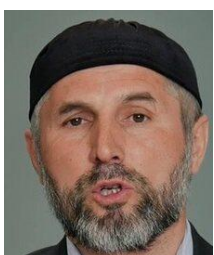
Правозахисні організації, зокрема «Меморіал», визнали більшість засуджених політичними в'язнями.

Ахмед Барахоєв — старійшина, член Інгуського комітету національної єдності. У грудні 2021-го року його засудили до 9-ти років. У травні 2024-го Барахоєва [етапували](#) до колонії загального режиму у Ярославлі. Станом на 2025-й рік продовжує відбувати покарання. Зараз Барахоєву [71 рік](#).

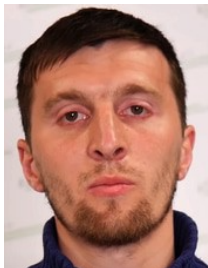
Маслаг Ужахов — на момент арешту був головою Ради тейпів Інгушетії. Член Президіуму Всесвітнього конгресу інгуського народу. У 2021-му був засуджений Ставропольським судом до 9-ти років позбавлення волі. У 2023-му році вирок [залишили без змін](#), і наразі Ужахов відбуває покарання за межами Інгушетії. Станом на 2025-й йому 73 роки.

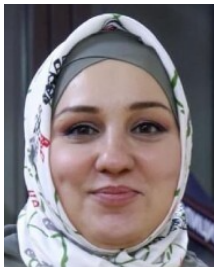
Муса Мальсагов — співголова Всесвітнього конгресу інгуського народу, голова Інгуського відділення громадської організації «Російський Червоний Хрест», колишній депутат Народних зборів Республіки Інгушетія від партії «Єдина Росія». Перебуває під вартою з 2019-го. Засуджений до 9-ти років [позбавлення волі](#) за «організацію насильства, небезпечного для життя або здоров'я представників влади у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків».

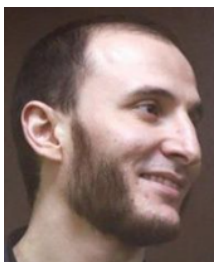
Ахмед Погоров — экс-міністр внутрішніх справ Інгусетії (2002-2003), співголова Інгуського національного конгресу та Всесвітнього конгресу інгуського народу, член Інгуського комітету національної єдності. Погоров перебував у розшуку майже два роки, поки у лютому 2021-го його не затримали співробітники Центру «Е» міністерства внутрішніх справ і ФСБ. Спочатку Погорова перевели під домашній арешт, але вже наступного дня знову помістили до слідчого ізолятора. Судові процеси тривають із 2023-го року у Нальчику, проте слухання постійно [відкладаються](#) — за офіційною версією, більшість [потерпілих](#), серед яких 67 силовиків, перебувають на війні проти України, тому їх не можуть допитати. Попри тривалу бездіяльність у розгляді справи та погіршення стану здоров'я обвинуваченого, суд неодноразово продовжував йому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

Ісмаїл Нальгієв — колишній керівник правозахисного об'єднання «Інгуський комітет національної єдності». Він був [заарештований](#) у 2019-му під час спроби вилетіти з Мінська у Прагу. Був засуджений до [8-ми років](#) ув'язнення. Навесні 2025-го року вийшов на свободу. Одразу після цього [одружився](#) з іншою фігуранткою справи — Заріфою Саутієвою.

Заріфа Саутієва — колишня заступниця директора Меморіального комплексу жертв репресій у Назрані. У грудні 2021-го року Ставропольський суд засудив її до 7,5 року колонії загального режиму. У 2024-му році її перевели на 15 діб у [штрафний ізолятор](#) через «неправильний» колір колготок. Того ж року вийшла на свободу.

Багаудін Хаутієв — голова Ради молодіжних організацій Інгусетії та член Інгуського комітету національної єдності. У 2019-му році був засуджений до 8-ти років колонії загального режиму; апеляційна інстанція залишила вирок без змін. У лютому 2025-го Хаутієв був [звільнений](#) після повного відбуття строку.

Барак Чемурзієв — правозахисник, голова громадського руху «Опора Інгусетії». Був засуджений на 8 років. У червні 2024-го року Європейський суд з прав людини визнав, що в справі Чемурзієва не було обґрунтованих підстав для тримання під вартою, та постановив виплатити йому компенсацію. У лютому 2025-го року Барак Чемурзієв був [звільнений](#) після повного відбуття терміну.

Бойкот Конституційних поправок і ліквідація Ради тейпів

У 2020-му році низка інгуських тейпів — зокрема Оздоєви, Шоухалови, Шоанхой та Хухлой — офіційно оголосили про [бойкот](#) загальноросійського голосування за поправки до Конституції рф. Пропоновані зміни, що передбачали обнулення президентських термінів Путіна, викликали значне невдоволення в інгуському суспільстві. Попри низьку фактичну явку, офіційні результати продемонстрували високий рівень підтримки поправок у республіці, що спричинило підозри у масштабних фальсифікаціях. Хоча тейпи як традиційні соціальні структури не зазнали безпосередніх репресій, окремі їхні представники, які публічно висловлювали опозиційні погляди, піддавалися адміністративному або кримінальному тиску. Місцева влада та силові органи, зокрема, здійснювали переслідування активістів, які закликали до бойкоту голосування.

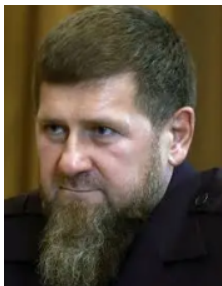
У 2021-му міністерство юстиції рф [визнало](#) Раду тейпів Інгушетії «екстремістською організацією», що фактично означало придушення традиційних механізмів самоврядування. Ліквідація Ради, яка виконувала роль представницького органу традиційного суспільства та виражала позиції тейпів, що критикували політику федерального центру, позбавила інгуську громаду інституційного інструменту для колективного захисту своїх інтересів.

Попри заборону, Рада тейпів продовжує своє існування як громадське об'єднання, залишаючись одним із небагатьох інститутів громадянського суспільства в регіоні, що зберіг довіру серед населення. За свідченням її представника, колишнього політв'язня Багаудіна Мякієва, діяльність Ради здійснюється виключно на [волонтерських засадах](#) і фінансується власними коштами учасників. Орган продовжує виконувати функції народного представництва, реагуючи на соціальні, економічні та правові проблеми, зокрема порушення прав політичних в'язнів, питання забезпечення житлом, доступу до комунальних послуг, збереження культурної спадщини та розвитку інгуської мови. Рада тейпів надсилає звернення до регіональних і федеральних органів влади, включно з Генеральною прокуратурою рф, однак, за словами її членів, ці звернення здебільшого залишаються без практичної відповіді, а сама діяльність Ради перебуває під постійним контролем Центру «Е» (управління з протидії екстремізму).

У 2024-му році на тлі спроб відновлення політичної керованості в регіоні при голові Інгушетії Махмуді-Алі Каліматові було створено нову структуру — Раду старійшин. Її офіційно представлено як консультативно-дорадчий орган, покликаний «зміцнювати суспільну злагоду, зберігати культурну самобутність і сприяти єдності тейпів». Головою Ради став Магомед Гірей-Гандалоєв, відомий як колишній співробітник силових структур, а прес-секретарем — Алаудін Чапанов, який раніше неодноразово виступав із публічною критикою протестних рухів та підтримував позицію влади під час подій 2018-2019 років. За задумом адміністрації, Рада старійшин має право ініціювати звернення до органів влади, запитувати офіційну інформацію та брати участь у соціально-культурних проектах.

Проект військового полігону в Сунженському районі

У 2021-му році міністерство оборони росії оголосило про плани створення військового полігону на території Сунженського району Інгушетії. Проект передбачав передачу близько 9-ти тисяч гектарів землі, що викликало широкий суспільний резонанс і хвилю протестів. Серед основних причин невдоволення місцевого населення — обмеженість земельних ресурсів у регіоні, наявність історичних і археологічних пам'яток на запланованій ділянці, а також загальна недовіра до федеральної влади й побоювання подальшого відчуження територій. До протестів долучилися представники старійшин, громадські активісти, археологи та екологи, які наголошували на руйнівних наслідках реалізації проекту для природного середовища та культурної спадщини Інгушетії. Рада тейпів направила офіційне звернення до міністра оборони росії з вимогою переглянути це рішення. На одному з обговорень ситуації публічно висловився і Рамзан Кадіров, підтримавши позицію федерального центру.

«Якщо ви не заспокоїтеся, я заберу все, що Дудаєв незаконно передав. Якщо я все це заберу назад, це буде недобре. У нас є сила повернути все назад, але, незважаючи на це, ми не зробили жодного кроку, не сказали жодного слова. Це наша республіка, ми будемо її будувати та прикрашати. Якщо інгуші хочуть жити тут, ми надамо їм в оренду будь-яку землю, дозволимо побудувати будь-яку туристичну базу, ресторан, готель, ми їх зареєструємо.»

Рамзан Кадіров, 2021-й рік

Поновлення чечено-інгуського конфлікту на тлі інциденту в московському офісі Wildberries

18 вересня 2024-го року в московському офісі компанії Wildberries стався збройний [інцидент](#) між вихідцями з Інгушетії та Чечні, який привернув широку суспільну увагу й набув політичного виміру. Конфлікт розпочався під час спроби співзасновника компанії Владіслава Бакальчука увійти до будівлі у супроводі власної охорони, що призвело до сутички з іншою стороною, пов'язаною з його дружиною, генеральною директоркою Wildberries Татяною Бакальчук. Суперечка, яка мала ознаки корпоративного протистояння за контроль над компанією, швидко переросла у стрілянину. Загинули двоє інгуських охоронців — Іслам Ельмурзієв (31 рік) і Адам Алмазов (41 рік); ще четверо осіб дістали поранення — Абубакар Мєстоєв, Рашид Кодзоєв, Бекхан Оздоев і Умар Чичаєв. Слідчий комітет росії відкрив кримінальні справи за статтями про вбивство, незаконне зберігання зброї та напад на представників влади. Було затримано [понад 30 учасників](#) інциденту, серед яких Умар Чичаєв та Владіслав Бакальчук, якого звільнили після допиту.

Подія викликала значний резонанс у російських медіа та соціальних мережах, спричинивши загострення міжнаціональної напруги між чеченською та інгуською спільнотами. Похорон загиблих 21 вересня в Інгушетії зібрав тисячі людей і став масштабною громадською подією, що набула символічного значення. 24 вересня відбулися переговори між представниками Інгушетії та Чечні за участі громадських діячів — Муси Албогачієва, підприємця Міхаїла Гучерієва та депутата Держдуми рф Адама Делімханова. Попри спроби досягти порозуміння, зустріч завершилася безрезультатно. Інгуська громадськість різко розкритикувала делегацію за відсутність офіційного мандату від родин загиблих і надмірну поступливість. Зокрема, тейп Леймоєвих публічно заявив про [нелегітимність](#) участі Албогачієва у переговорах.

Позиція чеченської сторони, представлена Адамом Делімхановим, передбачала [звинувачення](#) на адресу депутата від Інгушетії Бекхана Барахоєва, якого назвали причетним до організації охорони офісу та початку стрілянини. Делімханов стверджував, що чеченські охоронці відкрили вогонь у відповідь, проте оприлюднені відеоматеріали свідчили про протилежне — агресивні дії першими здійснили люди Владіслава Бакальчука. У ході переговорів Делімханов ужив різких висловлювань на адресу інгуських представників, що було сприйнято як спроба публічного приниження, і фактично звинуватив інгушів у розпалюванні міжнаціональної ворожнечі.

Після цього конфлікт почав розростатися, набуваючи політичних і безпекових рис. 10-го жовтня 2024-го року Рамзан Кадиров звинуватив депутатів Держдуми Бекхана Барахоєва, Різвана Курбанова та сенатора Сулеймана Керімова у змові проти нього та навіть заявив про «[кровну помсту](#)». На цьому тлі у Підмосков'ї стався [замах](#) на колишнього чеченського чиновника Шерипа Аліхаджієва, який отримав важкі поранення; інцидент пов'язали з ескалацією напруження між впливовими групами на Північному Кавказі.

13-го жовтня в Назрані стався [напад](#) на автомобіль співробітників Центру протидії екстремізму, унаслідок якого загинули троє інгушів — Ілез, Амір та Бєслан Аушеви. Ймовірною ціллю нападу був заступник начальника Центру Адам Хамхоєв, який не постраждав. Подія посилила тривожні настрої в республіці, де почали поширюватися заклики до відплати чеченцям. Влада Інгушетії офіційно застерегла населення від участі в провокаціях.

Незабаром було проведено обшук у домі імама Мухаммада Тамасханова після його публічної критики керівництва республіки; священнослужителя ненадовго затримали, але згодом звільнили без висунення звинувачень. Тим часом медіа [повідомили](#), що Рамзан Кадиров отримав підтримку Путіна у конфлікті навколо Wildberries, що засвідчує залучення цього інциденту у ширший політичний контекст.

Політична динаміка та ключові актори в регіоні

У 2024-2025 роках Інгушетія стала одним із найпомітніших прикладів регіональної корупційної кризи в РФ. Протягом року у республіці було порушено десятки [кримінальних справ](#), що охопили практично всі ключові державні структури — від урядового апарату до міністерств охорони здоров'я, освіти, економічного розвитку та пенсійного фонду. Найбільш резонансним став випадок із братом голови Інгушетії Махмуда-Алі Каліматова, обвинуваченим у розкраданні понад півмільярда рублів. Масові обшуки, арешти колишніх міністрів і чиновників, а також участь силових відомств свідчать про кризу адміністративного управління, де корупція виконує функцію інституціоналізованого механізму розподілу ресурсів.

Аналітики та представники опозиційних рухів інтерпретують ці процеси як елемент внутрішньополітичної зачистки, спрямованої на оновлення лояльних еліт та запобігання формуванню автономних центрів впливу. У цьому контексті Інгушетія постає як простір, де кланово-бюрократична модель влади поєднується з глибокою соціально-економічною залежністю від федерального центру. Такий формат керованої нестабільності дозволяє Кремлю зберігати контроль над регіоном, використовуючи антикорупційні кампанії як інструмент політичного тиску.

Адміністрація голови та уряду Інгушетії

Махмуд-Алі Каліматов — голова республіки з 2019-го року. Раніше працював у прокуратурних структурах Самарської області, обіймав посаду прокурора Ульяновської області, а згодом — радника Генерального прокурора Росії. Має імідж «технократичного управлінця», призначеного Кремлем для стабілізації ситуації після протестів 2018-2019 років. Його політична лінія характеризується лояльністю до федерального центру, прагненням до деполітизації регіонального поля та контролю над силовими структурами.

Серед радників голови Інгушетії ключову роль відіграє **Олег Фурсов** — колишній мер Самари та [давній соратник](#) Махмуда-Алі Каліматова, з яким його пов'язує спільний досвід роботи в Приволзькому федеральному окрузі. Після періоду політичної ізоляції Фурсов був запрошений до Інгушетії у 2020-му році й став одним із найвпливовіших радників, відповідальних за адміністративно-економічні питання та кадрову політику. Інші радники — **Ігорь Альошин** і **Єлена Рожкова** — виконують здебільшого апаратно-консультативні функції,

Адміністрація голови та уряду республіки протягом останніх років зазнала помітного оновлення кадрового складу, що відображає загальну тенденцію до підвищення контролю з боку федерального центру. Ключову роль нині відіграє керівник Адміністрації **Анзор Мархієв**, який очолив апарат після кадрових ротацій 2024-го року. Його перший заступник **Руслан Колоєв** координує основні адміністративні напрямки, тоді як заступники **Магомет-Алі Гадаборшев** і **Мадаш Курскієва** відповідають за роботу секретаріату та протокольні питання.

Уряд республіки

Після переобрання Махмуда-Алі Каліматова восени 2024-го року кабінет міністрів було переформатовано, а **Владіміра Сластьоніна** [повторно затверджено](#) головою уряду. Вперше він очолив кабінет у 2020-му, а у 2024-му парламент знову підтримав його кандидатуру; уряд було розпущено й сформовано в оновленому складі. Ця комбінація закріпила модель «адміністративної стабільності» з опорою на керівників, що мають досвід роботи поза регіоном. У вересні 2025-го року відбулися додаткові [ротації](#) в блоці віце-прем'єрів: соціальний напрямок очолив **Хаджибекір Муталієв**, фінансово-економічний — **Адам Кукурхоєв**. На тлі загальної «очистки» контурів керування тривають гучні антикорупційні розслідування, що зачіпають пов'язані з урядом або підвідомчі сфери.

- Міністерство фінансів — **Тамєрлан Вишегуров**. Колишній керівник регіональної податкової служби, з грудня 2022-го року виконує обов'язки міністра фінансів; у 2025-му паралельно підвищений до віце-прем'єра. Портфель Вишегурова — бюджетна дисципліна і супровід переходу на «електронний бюджет».

- Міністерство охорони здоров'я — **Зара Албакова**. Призначена у вересні 2024-го року (до того — [головна лікарка](#) Карабулакської міської лікарні, лауреатка Всеросійського конкурсу «Кращий головний лікар»). Паралельно у 2025-му році триває кримінальна справа проти экс-міністра Магомедбашира Балаєва щодо [розкрадання](#) понад 50 мільйонів рублів федеральних коштів на медобладнання.

- Міністерство освіти і науки — **Ахмед-Башир Цоройєв**. У грудні 2024-го року затверджений міністром. У липні 2025-го правоохоронці провели [обшуки](#) в міністерстві.

- Міністерство праці, зайнятості та соцрозвитку — **Бєслан Оздоєв (в.о.)**. Протягом 2024-го та початку 2025-го років міністерство очолював **Хаджибекір Муталієв**, який у вересні 2025-го року переведений на посаду віце-прем'єра із збереженням кураторства соціального блоку.

- Міністерство сільського господарства та продовольства — **Магомєд Гагієв**. У 2024-му Гагієв [заявив](#) про планове зростання агроекспорту на ринки Грузії, Ірану та Іраку у півтора рази.

- Міністерство з питань зовнішніх зв'язків, національної політики, преси та інформації — **Руслан Мізієв**. Обіймає посаду з 2023-го року (до цього — майже десятиліття був заступником міністра).

- Міністерство культури і туризму — **Заліна Лянова**. Обіймає посаду з 2022-го року.

- Міністерство енергетики та ЖКГ — **Умар Султигов**. Очолює міністерство від 2022-го року.

- Міністерство автомобільних доріг і транспорту — **Батир Хаматханов** (з 2024-го року).

- Міністерство будівництва — **Мусса Ілієв** (з 2024-го року).

- Міністерство спорту — **Руслан Белхорєв**. Призначений у 2024-му році, за сумісництвом очолює республіканську федерацію спортивної боротьби.

- Міністерство майнових і земельних відносин — **Мурад Вишегуров**. На посаді з 2023-го року.
- Міністерство економічного розвитку — **Ісраїл Гірєєв**. Призначений на посаду у 2024-му році.
- Міністерство природних ресурсів та екології — **Мікаїл Мізієв**.
- Міністерство у справах цивільної оборони та надзвичайних ситуацій — **Олександр Євлоєв (в.о.)**.

Координаційні та забезпечувальні функції на стику Адміністрації голови та уряду виконує Управління справами. У вересні 2025-го року прокуратура вимагала звільнення керівника управління **Руслана Тамбієва** через «недостовірні відомості» у майновій декларації (висновки після [перевірки ФСБ](#)). Цей кейс став публічним сигналом про жорсткіші стандарти до апаратних посадових осіб.

Республіканський парламент (Народне зібрання)

Народне зібрання Республіки Інгушетія (VII скликання) обрано у вересні 2021-го року за партійними списками; «Єдина росія» отримала 27 із 32 мандатів. Спікером одностайно обрали **Магомета Тумгоєва**, який до цього очолював фракцію «Єдиної росії».

Заступник голови — **Аза Хашиєва**, водночас голова комітету з освіти, культури й взаємодії з релігійними організаціями. Інший заступник, **Руслан Паров**, очолює комітет з місцевого самоврядування, національної політики, зв'язків із громадськістю та релігійними організаціями.

Комітет з держбудівництва і законодавства очолює **Іслам Гадієв**, комітет з економічної політики — **Ібрагім Боков**, комітет з охорони здоров'я та соціальної політики — **Бєслан Горчханов**, комітет з бюджету і податків — **Магомєт-Салі Добрієв**, комітет з аграрної політики та природокористування — **Магомєт Парчієв**.

Інгуські тейпи

Під час протестів 2018-2019го років проти угоди про кордон із Чечнею каналом «колективного голосу» виступила інгуська Рада тейпів, що скликала зібрання старійшин і виробляла спільні резолюції; саме ця інституція задала рамку легітимної участі родових спільнот у публічній політиці республіки. У 2020-му, коли стартувало загальноросійське голосування за поправки до Конституції, позиції вже лунали від імені конкретних родів: публічні відкриті листи про бойкот оприлюднили, зокрема, **Оздоєви**, а потім до них приєдналися **Бєкови**, **Гадієви**, **Х'улхой (Хулхой)**, **Шаухалови** та **Мєстоєви**. Фактор авторитету роду Аушевих теж був відчутний: перший президент Інгушетії Руслан Аушев приїхав на мітинг у Магасі в жовтні 2018-го року, що додатково легітимувало протест у суспільній оптиці.

Протягом останніх років роль родових інституцій також простежується в кризово чутливих питаннях. **Євлоєви** опинилися в центрі резонансного конфлікту довкола баштового комплексу: спроби посередництва між тейпами Євлоєвих і Полонкоєвих

офіційно не були підтримані профільним міністерством, а сама суперечка перейшла у правову площину — показовий маркер ваги родових авторитетів у справах спадщини й власності. Тейп **Леймоєвих** публічно відмежувався від участі свого представника Муси Албогачієва в зустрічі з чеченською делегацією після стрілянини біля московського офісу Wildberries, підкресливши відсутність мандата від постраждалих сімей та спільноти. Таким чином, найвідоміші інгуські тейпи діють як морально-мобілізаційні центри, зберігаючи здатність задавати суспільні межі допустимого.

Бізнес-еліта

Михаїл Гуцерієв — один із найвпливовіших російських бізнесменів, чия кар'єра поєднує нафтову промисловість, девелопмент, політичну діяльність і культурне меценатство. Він є засновником і власником багатопрофільного холдингу «Сафмар», до складу якого входять компанії у сфері енергетики, фінансів, нерухомості та медіа. Його підприємницький шлях почався в Грозному наприкінці 1980-х зі створення кооперативного банку «Кавказ», а справжній підйом відбувся після заснування нафтової компанії «РусНафта» у 2002-му році. Попри кримінальні переслідування, що змусили бізнесмена тимчасово залишити росію, йому вдалося повернутися у 2010-му, відновити контроль над активами і перетворити «Сафмар» на одну з найвпливовіших бізнес-груп країни.

В економічному плані найуспішнішим напрямом діяльності Гуцерієва став [девелоперський проєкт](#) «А101», який він придбав у 2015-му за 800 млн доларів у Вадіма Мошковича. За підсумками 2024-го року загальна площа зведених об'єктів перевищила 2 млн м², а сам Гуцерієв посів 28-ме місце у рейтингу Forbes із капіталом у 5,8 млрд доларів. Бізнесмен відомий своєю здатністю адаптуватися до політичних і економічних змін, що неодноразово рятувало його імперію від банкрутства.

У політичному вимірі Гуцерієв залишається фігурою зі складною репутацією. Його зв'язки із президентом Білорусі Александром Лукашенком призвели до запровадження санкцій ЄС і Великої Британії ще у 2021-му році. Із зовнішньополітичної точки зору Михаїл Гуцерієв є символом російського великого капіталу, що опинився між Заходом і Кремлем. У жовтні 2024-го року низка чеських медіа [повідомила](#) про його нібито зустрічі з представниками ФБР і чеських спецслужб у Празі у 2022-го році, де він пропонував інформацію про Путіна та Лукашенка в обмін на зняття санкцій. Ці дані не отримали офіційного підтвердження, але демонструють прагнення бізнесмена до політичного маневрування в умовах ізоляції.

З 2022-го року в публічному просторі з'являються свідчення його зближення з керівництвом Чечні — у липні 2024-го року Рамзан Кадиров нагородив його орденом Кадирова, а в червні 2025-го присвоїв [звання](#) «Почесний громадянин Чеченської

Республіки». Це підтверджує тенденцію до інтеграції Михайла Гучерієва у систему неформальних міжрегіональних альянсів на Північному Кавказі.

Гучерієв вирізняється серед сучасної російської еліти своєю культурною активністю. Як поет і меценат, він є автором понад 250-ти пісень, які виконували Йосиф Кобзон, Грігорій Лепс, Валерія, Філіп Кіркоров, Стас П'єха та інші артисти. Його благодійний фонд «Сафмар» фінансує проєкти у сфері охорони здоров'я, культури та освіти. Водночас останніми роками ім'я бізнесмена знову опинилося у фокусі публічної уваги через низку скандалів, пов'язаних як із його приватним життям, так і з активами за межами росії. Зокрема, українські видання повідомляли про арешт складів у селі Чайки під Києвом, які були пов'язані з бізнес-структурами Гучерієва, але оформлені на підставних осіб, зокрема на українську співачку Вікторію Кохану (Куц) — близьку подругу Гучерієва. Після арешту майна у 2022-му році справу було закрито, а офіційним власником об'єкта нині значиться громадянин Туреччини.

Наприкінці 2024 року ситуація набула нового виміру: британська преса повідомила про затримання у Лондоні тієї ж Вікторії Коханої, яка, за версією слідства, намагалася шантажувати Гучерієва, вимагаючи два мільйони фунтів стерлінгів за «приховування його активів» від міжнародних санкцій. Цей епізод став ще одним свідченням уразливості великого російського капіталу в умовах санкційного середовища. Сам Гучерієв традиційно утримується від коментарів, демонструючи притаманну йому дистанційованість від публічних конфліктів і політичних оцінок.

Опозиційні медіа та громадські рухи

Незалежні видання та громадські ініціативи залишаються ключовими носіями альтернативного дискурсу в Інгушетії, попри системний тиск і обмеження свободи слова. Серед найпомітніших прикладів — інформаційне [агентство «Фортанга»](#), яке з моменту заснування стало одним із небагатьох джерел незалежної інформації про політичні процеси, порушення прав людини та діяльність силових структур у республіці. Головною редакторкою і публічним обличчям проєкту є **Ізабелла Євлоєва**, відома своєю участю у висвітленні протестів проти зміни адміністративного кордону між Інгушетією та Чечнею у 2018-2019му роках. Через політичний тиск, кримінальні переслідування та загрозу арешту вона була змушена залишити регіон і продовжує керувати редакцією з-за меж росії. Проти неї порушено кілька кримінальних справ за «поширення недостовірної інформації» та «дискредитацію російських збройних сил». Попри блокування сайту, «Фортанга» зберігає аудиторію через Telegram.

Поряд із локальними ініціативами, важливу роль відіграє **«Кавказький вузол»** — незалежне медіа, створене у 2001-му правозахисним товариством «Меморіал». Це одне з найавторитетніших джерел інформації про події на Північному Кавказі, яке регулярно документує випадки політичних переслідувань, судові процеси та порушення прав людини. У контексті Інгушетії «Кавказький вузол» відіграє роль хронікера суспільно-політичних процесів — від протестів 2018-2019 років до справ сучасних активістів, включно з рухом «Антилірика». Має статус іноагента.

Особливе місце в суспільному житті Інгусетії займає рух «Антилірика» — неформальне громадське об'єднання, що декларує боротьбу з поширенням наркотиків та аморальністю серед молоді. Ініціатива виникла як локальний волонтерський рух, але з часом перетворилася на соціальний феномен, що поєднав громадянський активізм із традиційною культурною саморегуляцією тейпових спільнот. Однак у 2025-му році рух став об'єктом репресивних дій: кількох його учасників було [заарештовано](#) за звинуваченнями у викраденні людей, розбої та перевищенні повноважень. Самі активісти називають справу політично мотивованою, а їхні прихильники вбачають у ній спробу знищити незалежну громадську ініціативу.

Баталхаджинці — релігійне закрите братство (вірд) суфійського спрямування, що сформувалося наприкінці 19-го століття довкола шейха Батал-Хаджі Белхороєва. Історичним осередком спільноти є село Сурхахі в Інгусетії. Окремі представники вірда посідали помітні позиції в регіональних елітах (зокрема Якуб Белхороєв, колишній керівник республіканського відділення Фонду соціального страхування, [засуджений](#) у 2022-му році у справі про розтрату), що підсилювало репутацію братства як актора з власними соціальними ресурсами. На тлі зростання напруги між спільнотою та силовими структурами рф «бойове крило послідовників Батал-Хаджі» було внесено владою росії до списку [терористичних організацій](#). У паралельних провадженнях розслідується й убивство 2019-го року в Москві начальника інгуського Центру протидії екстремізму Ібрагіма Ельджаркієва, у якому слідство бачить [мотив](#) «кровної помсти» (фігурантом названо Курейша Картоєва). Ці сюжети фіксують довготривале й конфліктне переплетення релігійної, кланової та силової політик у республіці.

У 2024-2025му роках наратив довкола баталхаджинців ускладнився новими справами загальнонаціонального масштабу. Терористичний напад на «Крокус Сіті Хол» у березні 2024-го року офіційно взяла на себе «Ісламська держава – провінція Хорасан». Водночас російське слідство повідомляло про затримання/розшук уродженців Інгусетії, частину з яких медіа пов'язували з вірдом у контексті можливої допомоги виконавцям (ці твердження перебувають на стадії слідства і не мають вироку суду).

17 грудня 2024 року в Москві загинув начальник військ радіаційного, хімічного та біологічного захисту рф генерал-лейтенант Ігорь Кірілов: про відповідальність за підрив заявило джерело в СБУ, про що повідомили провідні міжнародні видання. Російські органи також затримали підозрюваного, який, за їхньою версією, діяв за завданням української розвідки. Прямих, юридично підтверджених висновків про інституційну причетність усього братства до цих епізодів наразі немає; водночас силові структури продовжують кримінальне переслідування окремих осіб, а експертні оцінки розходяться між трактуванням вірда як закритої релігійної спільноти та як середовища з ризиком радикалізації його окремих членів.

* * *

Отже, Республіка Інгüşетія постає як регіон із високою демографічною динамікою, але глибокими структурними диспропорціями соціально-економічного розвитку. Молодість населення та високий природний приріст поєднуються з хронічним безробіттям, дотаційністю бюджету й обмеженою економічною автономією. Політичне життя залишається під жорстким контролем федерального центру, що забезпечує стабільність через адміністративну лояльність, але не усуває системних криз — від корупції до дефіциту політичної довіри. Протести 2018-2019го років та «інгüşька справа» засвідчили високий рівень громадської мобілізації, де ключову роль відігравали тейпові структури як носії традиційної легітимності. Попри репресії, Рада тейпів і нині виконує функції суспільного самопредставництва.

Взаємини з Чечнею та Північною Осетією залишаються осередками напруження, зокрема через нерегульовані територіальні питання та історичні травми. У соціокультурному вимірі Інгüşетія зберігає високий рівень етнічної монолітності та стійкість локальних інститутів — тейпів та суфійських братств. При цьому зростає роль релігійних спільнот (зокрема баталхаджинців), навколо яких формуються суперечливі безпекові наративи. Паралельно у регіоні зберігається активність незалежних медіа («Фортанги» та «Кавказького вузла»), що стають осередками альтернативного публічного простору. Загалом Інгüşетія функціонує в режимі «керованої нестабільності», де традиційні соціальні структури, федеральний адміністративний контроль і локальні ініціативи співіснують у крихкому балансі між підпорядкуванням і спротивом.